

Ах, эта музыка такая странная,
такая музыка, ты непривычная,
что смерть над будущей моею раною
взмахнула — чувствую — косою фабричною.

Лион де Грейфф

И в этом тотальном чувстве одиночества музыка не одинока.

Ганна ВЕСЕЛОВСЬКА

завідувач відділу ІПСМ НАМ України,

доктор мистецтвознавства, професор

ДО ПИТАННЯ ЖАНРОЛОГІЇ ТА ДИФУЗІЇ ЖАНРІВ У СУЧАСНОМУ МИСТЕЦТВІ ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВІ

1. Висловлювання Михайла Бахтіна про жанр як про зону й поле ціннісного сприйняття і зображення [1] пропонуємо розглядати як висхідне в осмисленні поняття жанру, що базується на взаємодії трьох чинників: сюжетики, аксіології та стилістики.

2. Відштовхуючись від жанрології різних видів мистецтва, пропонуємо звернути увагу на динамічну міжвидову жанрову дифузію, активну міграцію, запозичення та дублювання жанрових визначень, що мають місце в часи естетичних зрушень та на сучасному етапі.

3. Міжвидова жанрова дифузія спонукає до розгляду жанрової контамінації та пошуку нових універсальних жанрових визначень, придатних для всього спектру сучасного мистецтва, практика якого щоразу потверджує розмивання міжмистецьких кордонів.

4. Продуктивною в цьому випадку видається концепція жанру-дискурсу, активно застосована в окремих мистецтвознавчих галузях. На наш погляд, ця концепція, з одного боку, повною мірою віддзеркалює зазначені М. Бахтіним при визначенні поняття жанру орієнтири, з іншого — відображає загальний міжвидовий жанровий рух і надає в окресленні жанру та в жанровій орієнтації творчу свободу.

5. Жанр-дискурс є по суті вільним авторським висловлюванням творця з певного приводу, що здійснюється доступними йому мистецькими засобами і визначається трьома вищезгаданими бахтінськими параметрами: сюжетно-тематичним, умовно-образним та емоційно-оціночним.

6. При тому що в теоретичному плані поняття жанру-дискурсу в Україні є майже не проробленим, практики сцени, візуального мистецтва, музичні діячі постійно послуговуються визначеннями своїх творів та способів їхньої презентації через жанр-дискурс.

7. Прикликаний колись до унормування творчої стихії теоретичний винахід — поняття жанр — у сучасній мистецькій практиці та мистецтвознавстві трансформується на таку ж гнучку й пластичну форму, яким є сучасний мистецький твір. Він постає як відповідник глибинної авторської інтелектуально-мистецької інтенції, як те, що може виявляти відповідності й невідповідності задуму та його реалізації, він те, що заважає і допомагає при сприйнятті мистецького твору, тобто він як і раніше є точкою відліку для творення мистецтва та судження про нього.

1. *Бахтин М.* Эпос и роман // *Бахтин М.* Литературно-критические статьи. — М., 1986. — С. 415.

Гліб ВИШЕСЛАВСЬКИЙ

науковий співробітник ІПСМ НАМ України

ПРОСТОРОВІ КОМПОЗИЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ СУЧАСНОМУ МИСТЕЦТВІ Приклад типологізації

Зацікавленість українських митців у роботі з простором виникла ще у 1980-х. Мається на увазі творча робота по залученню до твору простору виставкового залу або природного довкілля в якості основного елемента композиції. Це свідчило про усвідомлення митцями середовища довкілля як одного з художніх матеріалів та зумовило роботу по виявленню специфічних виразних засобів. Слід зауважити, що маються на увазі просторові композиції, вільні від утилітарного використання, тобто не дизайн і не сценографія. Енвайронмент слід відрізняти і від різноманітних форм акціонізму, бо для останнього безпосередня дія важливіша за роботу з трансформації простору. Подібний вид творчості у світовій практиці дістав назву енвайронментів (мистецтво довкілля, від англ. environment — довкілля). Різновидом енвайронменту, що реалізується у природному середовищі, є ленд-арт. Компонентами енвайронменту найчастіше виступають інсталяції, об'єкти, реді-мейди, композиції ленд-арту, відео, звук, запах, освітлення.